

# 1 REYES

## *Kaatapaaki ipinkatharitz David*

<sup>1</sup> Tema antari-pero-tapaaki pinkathari David, oshekitaki rojarentsite. Ipewiryaa-kowiteetari osheki iithaari, teemaeta ijaawatzi.

<sup>2</sup> Ikantakiri romperatani: “¡Pinkatharí! ¿Pikoyi naminemi ewankawo? Rootaki aminemini, opashikaemi, otsipatemi pimayi ojaawantemi.”

<sup>3</sup> Jataki ithotyaakotzi kamethaa-nikiro ewankawo maawoeni inampiki Israel-paeni. Iñaaki ewankawo iitachari Abisag poñaachari Apimakoryaariniki. Rootaki ramakiniriri pinkathari.

<sup>4</sup> Maperori okamethaa-nikitzi Abisag. Rootaki aminapaa-kiniriri okaatzi ikowayi-tziriri pinkathari, teemaeta iinantawo.

<sup>32</sup> Opoñaashita ikantaki pinkathari David: “Pikaeminari Ompera-tajorentsitaa-rewo Sadoc, Kamantan-taniri Natán, Benaía itomi Joiada.” Ari ipokaeyakini rirori iñiiri pinkathari.

<sup>33</sup> Ikantawakiri: “¡Nosheninká! Pitsipatanakyaari nomperatani-paeni, ikyaakae-yaari nopira notyomi Salomón, paanakiri Shipoposhaariniki.\*

<sup>34</sup> Eeroka Sadoc Ompera-tajorentsitaa-rewo eejatzi Kamantan-taniri Natán, pijee-patzii-toteri notyomi Salomón omatant-yaari

---

\* **1:33** nopira = noyawayote = mula

ipinkathari-wenteeri asheninka-paeni Israel-paeni. Pitzwooteeyini janta, pikaemaeyini eejatzi, pikante: ‘¡Irikawé pinkathari Salomón!’

<sup>35</sup> Ompoñaashitya poyaatee-yirini itaapiiki aririka ipiyee, roojatzi ijeekan-tapaa-kyaari nowinkathari-mentoki, tema riitaki poyaateenani. Tema riitaki niyoshii-takiri ipinkathari-wenteeri asheninka-paeni Judá-paeni, eejatzi itsipapaeni Israel-paeni.”

<sup>36</sup> Ari rakanaki Benaía itomi Joiada, ikantzi: “¡Pinkatharí! Aritaki okantyaari. Riitaki Pita-jorentsita nintakaan-tzirori.

<sup>37</sup> Riitaki Tajorentsi tsipata-piintakimiri eeroka, okantashitzimaetya ari ikimitzитайaari eejatzi Salomón, ikantakae-yaawo imaperotero ipinkatharitee rirori.”

<sup>38</sup> Ikanta Ompera-tajorentsita-rewo Sadoc, Kamantan-taniri Natán, Benaía itomi Joiada, Peyakaa-shitaniri-paeni, Akoryantzi-paeni, ikyaaakotanakari Salomón ipiraki pinkathari David, raanakiri Shipopo-shaariniki.†

<sup>39</sup> Ari raaki Ompera-tajorentsita-rewo Sadoc waakapa eejatzi yeenkantsi, jeekatsiri tajorentsi-thaanteki, ijeepatzii-totakiri Salomón. Ari ikaatzi itziwootee-yanakini maawoeni janta, ikaemae-yanakini ikanteeyini: “¡Irikawé pinkathari Salomón!”

## 2

<sup>1</sup> Tema rooteentsi ikami pinkathari David, ikaemakaan-takiri Salomón, ikantziri:

† **1:38** ipira = iyawayote = mula

<sup>2</sup> “¡Notyomí! Kimitaka rooteentsi nojoweyi, niyaatayee jempe ikinayitzi maawoeni atziri. Pitonta-shire-pero-te eeroka, pishirampari-pero-te.

<sup>3</sup> Panta-piinteero rompera-tzimiri Tajorentsi, pithotyaa-yiteero iwinkakaantani, ikan-takaantani, ishineta-kaantani eejatzi ishintsi-thatan-tziri, okaatzi jankina-teenchari ñaantsi riyotahaeri owaejatziteni Moisés, rootaki iyaatan-tyaari kameetha oetarika pantayi-teeri, tekatsi awijimo-temini jempe-rika pikinayite.

<sup>4</sup> Ari imonkaa-terori Tajorentsi okaatzi ikashiya-kaakinari, ikantakina: “Kyaari-pero-rika ikemijanteena ikaate picharini-teeyaari, kameetha-rika roshire-teena, rawentaa-shire-teena, ashi rowaero ikaate picharini-teeyaari ipinkathari-wenteeri pisheninka-paeni Israel-paeni.”

<sup>10</sup> Tema makoryaaki David. Ikiteetakiri iiteet-ziro “Inampi David”.\*

<sup>11</sup> Ojamani ipinkathari-wentakiri David paerani isheninka-paeni Israel-paeni okaatzi 40 ojarentsi. Retakawo ipinkatharitaki nampitsiki Aripéro-taaríniki okaatzi 7 ojarentsi, eejatzi nampitsiki Aapatziyaweniki okaatzi 33 ojarentsi.

<sup>12</sup> Ikanta retanakawo ipinkathari-tanaki Salomón, ipoyaataari ipaapate. Riitaki matakirori ijeekakaantaki kameetha.

## 5

<sup>1</sup> Ari ikemakiri Hiram pinkathari-tatsiri Map-

---

\* **2:10** makoryaaki = maaki = jatashire-tee ijeeki ishire iwae-jatzite-paeni; Inampi David = Aapatziyaweni.

iniki ikanteetzi: “Ijeepatzii-toetakiri Salomón, ipoyaataari ipaapate.” Tema irika Hiram osheki retakota-piintakari pinkatharini David, rotyaantaki inampina-paeni iñiiri Salomón.

<sup>2</sup> Ikanta Salomón rirori, rotyaantaki kamanterini Hiram, ikanteri:

<sup>3</sup> “Piyotzi eeroka tee imatziro ashitanarini David rowetsikeniri itajorentsi-pankote Tajorentsi jempe ipinkatheetero iwaero, okantakaan-tziro romana-mintha-tziri ijaneentani. Roo kanteencha, Tajorentsi kantakaawori rotsinampaan-takariri maawoeni owayirita-piintariri.\*

<sup>4</sup> Rootaki ijeekakaan-teenari Tajorentsi kameetha. Tekatsi owayiriteenani, eero natsipe-taawo kowaenkayi-tatsiri-paeni.

<sup>5</sup> Rootaki nokowantari nowetsikiniri itajorentsi-pankote Tajorentsi jempe ipinkatheeteero iwaero, tema ikashiya-kaakari paerani ashitanari, ikantakiri: ‘Riitaki pitomi poyaateemini paata ipinkathari-wentante, riitaki wetsikae-nawoni notajorentsi-pankote, jempe ipaeryahae-teero nowaero janta.’

<sup>6</sup> ¡Pinkatharí! Pikanteri patzirite-paeni itoyina inchato-paeni tzimatsiri janta Kiteniitoniki, aritaki ramitako-takiri natzirite-paeni naaka. Jempe-rika okaate pikoyiri nopinatemi rantawaeri patzirite, aritaki nomatakiro. Piyotzi eeroka tekatsi nosheninka-paeni yoteroni itoyiro kameetha roshiya-kotyaari pijeeka-nampi-tziri Shimaa-jatzi-paeni.”

---

\* **5:3** rotsinampaan-takariri = romaryahaeri ijaneentani-paeni jaawiki, raatzikan-takari iitzi

## 6

<sup>1</sup> Aritaki imatakiro Salomón ipinkathari-wentziri isheninka-paeni Israel-paeni okaatzi 4 ojarentsi, riitaki apiteta-tsiri kashiri, iiteetziri “Shipakiryaaari”. Aripaete retanakawo Salomón rowetsikiniri itajorentsi-pankote Tajorentsi. Tema aritaki ojamanitaki okaatzi 480 ojarentsi ishitowan-taari Israel-paeni Apitantoniki.

<sup>38</sup> Ikanta awijaki 11 ojarentsi ipinkatharitziri Salomón, riitaki 8-tatsiri kashiri iiteetziri “Owiitaantsi”, ithonkae-takiro rowetsikaetziro tajorentsi-panko, rowetsikae-takiro jempe okaatzi ikenkishiryahae-takari rowetsikaetero. Tema okaatzi 7 ojarentsi ojamanitaki ithonkan-teeta-kawori rowetsika-kaantakiro pinkathari Salomón.

## 11

### *Ipinkatha-takiri Salomón tajorentsi-niro*

<sup>1</sup> Okanta paata, irika pinkathari Salomón osheki tsinani inintaki. Inintakiro rishinto iwinkatharite Apitantoni-jatzi. Imatzitakawo inintakiro Athataa-weni-jato, Pityaankaarini-jato, Kiraapeerini-jato, Shimaa-jato, Thaawantaa-rewoni-jato.\*

<sup>2</sup> Rootaki ipinkakaa-witakariri Tajorentsi paerani Israel-paeni, ikantakiri: “Pipinkayitero maawoeni tsinani poñaayitachari otsipaki nampitsi, omatakaemiro-kari pipinkathateri eeroka tajorentsi-niro-paeni.” Roo kanteencha

---

\* **11:1** iwinkatharite Apitantoni-jatzi = faraón

Salomón, osheki inintakiro iroka-paeni tsinani, iinantakawo.

<sup>3</sup> Okaatzi 700 iinanta-pero-takari, otsipa okaatzi 300 ishironani, rootaki iinapaeni oetzimpina-shire-takiriri.

<sup>4</sup> Ikanta rantyashipari-tapaaki Salomón, oetzimpina-shire-takiri iinapaeni ipinkatha-waeteri tajorentsi-niro-paeni. Tee ikameetha-shire-tzimo-teeri Tajorentsi, tee roshiyaari David, ipaapateni.

<sup>5</sup> Ipinkatha-waetakiri Salomón tajorentsi-niro Ompokiromae, itajorentsi-nirote Shimaajatzi. Ipinkatha-waetakiri eejatzi tajorentsi-niro iiteetziri “Pinkathari Itaawentee-tziri Eenchaaniki-paeni”, riitaki itajorentsi-nirote Pityaankaarini-jatzi. Riiyitaki tajorentsi-niro-paeni ipinkayitemi.

<sup>6</sup> Rantashi-takawo Salomón kaari inimoterini Tajorentsi, tee ikyaaryootzi roshire-tyaari, tee roshiyaari David, ipaapateni.

<sup>7</sup> Rowetsikaki Salomón ikaapapankote tajorentsi-niro iiteetziri “Otsinampaan-taniri” janta tonkaariki Aapatziyaweniki jempe ishitowa-piintzi ooryaa. Tema ipinkaetani itajorentsi-nirote Athataa-weni-jatzi. Ipoña rowetsikakiri eejatzi roshiya-kaawo tajorentsi-niro ‘Pinkathari Itaawentee-tziri Eenchaaniki-paeni’, tema ipinkaetani eejatzi itajorentsi-nirote Pityaankaarini-jatzi.

<sup>8</sup> Ari ikimitaakiri eejatzi ashi maawoeni iinapaeni poñaayi-tachari otsipaki nampitsi, riitaki otaapiintziniri kajankaenkari, otayi-niriri otajorentsi-nirote atsipeta-kaani-paeni.

9 Ari ikijanakiri Tajorentsi irika pinkathari Salomón, okantakaan-tziro tee ikowaneeri, tee ikenkishire-taanaari Itajorentsite Israel, ipakaanakiri ikemijantziri, jempe itzimi apiiwitakariri roñaahawi-takari.

10 Ikantawi-takari: “Eero pipinkatha-tziri tajorentsi-niro-paeni.” Roo kanteencha Salomón, ipiyatha-takari Tajorentsi ikantawi-tariri.

11 Rootaki ikantan-takariri Tajorentsi, ikantziri: “¡Salomón! Omaperota pipiyathatakina, tee pithotyahae-ro nokashiya-kaemiri, ari pimitaakiro nojankina-takaantani nokantawitakimiri. Ari okaatapaaki nopinkathari-takaakimi, riitaki nopinkathari-takahaeri nimaeka pomperatani.

12 Roo kanteencha, eero nookakae-tzimiro eeroka, osheki netakotakari ashitzimiri David, riitakira pitomi nookakaeri ipinkatharitzitzi tekirawita imonkaatero.

13 Eeromaeta nooka-kaeri maawoeni ipinkatharite. Aritaki nowanaki apaani ikaatzitzi isheninkata-wakaayita, riitaki Judá-paeni. Rootaki nanteri tema osheki netakotakari paerani David, nomperatani. Netakotziti-takawo eejatzitzi inampi, Aapatziyaweni.”

26 Imatakiro Jeroboam, itomi Nabat, poñaachari Poshini-pathaniki. Tema irika Jeroboam, romperatani Salomón, ipoñaawo nampitsiki Katsinkaweniki, riitaki isheninka icharini-paeni Efraín. Kinankawo ashitariri oeta Zerúa.

27 Iroka opoñaantari Jeroboam ikoshekari pinkathari: Tema itanto-takitziro Salomón maawoeni inampi David, ipaapateni,

rowetsikakiro Tamako-pathani.

<sup>28</sup> Irika Jeroboam, shintsiperori atziri, tekatsi pomeentsi-tzimo-tyaarini. Ikanta iñaakiri Salomón irika ewankari shirethatzinkari, romperatakari raminayitero okaatzi rashiyitari icharini-paeni José, iwaejatziteni.

<sup>29</sup> Okanta paata, jataki Jeroboam ikinawaetzi ipoñaanakawo Aapatziyaweniki. Ari itonkiyotakari Kamantan-taniri Ahías, poñaachari Makoryeeroniki. Iñaakiri ipokaki ipashikakawo owakiramawori iwashika-mento. Apaniroeni itonkiyotawakari, tekatsi itsipatyaa.

<sup>30</sup> Raakiro Ahías owakirari ipashikakari, itzi-jaakiro, okaatzi 12-japeeriki.

<sup>31</sup> Ikantziri Jeroboam: “Payi eeroka 10 ojapeki, tema rootaki ikantakiri Tajorentsi, Itajorentsite Israel, ikantzi: ‘Ari notzijahaero naaka iwinkathari-mento Salomón, tema eeroka nokowaki pipinkathari-wenteeri ikaate 10 isheninkata-wakahaeyani Israel-paeni.

<sup>32</sup> Riima Salomón, apatziro apaani ipinkathari-wenteeri rirori ikantakaan-tziro netakotani nomperatani David, ipinkathari-wenteero eejatzi Aapatziyaweni, tema rootaki nampitsi nokowakiri. Tee oshiyawo otsipa inampi isheninka-paeni Israel-paeni.

<sup>33</sup> Tema ipiyatha-takina Salomón, ithaamenta-shitakari ipinkatha-waetziri Ompokiromae, itajorentsi-nirote Shimaa-jatzi, Otsinampaantaniri, itajorentsite Athataa-weni-jatzi. Imatzi-takari “Pinkathari Itaawentee-tziri Eenchaa-niki-paeni”, itajorentsite Pityaankaarini-jatzi. Okaatzi rantakiri Salomón, tee inimotana noñaakiro, tee



rithotyahanawo nojankina-takaantani eejatzi noshine-takaantani, tee roshiyaari David, ipaapateni.

<sup>34</sup> Roo kanteencha, eero naapitha-tziri ipinkatharitzzi. Tekira ikamanakiita, eekiro reewari-tatyee, okantakaawo netakotari paerani ashitaririni, David, nomperatani, jempe itzimi nashitakari naaka, jempe itzimi thotyaa-kirori nokanta-kaantani eejatzi nojankina-takaantani.

<sup>35</sup> Eeromaeta ipinkatharitee itomi Salomón, eeroka nokowaki pipinkathari-wenteeri ikaate 10 isheninkata-wakahaeyani Israel-paeni.

<sup>36</sup> Apatziro noshine-tawaeri itomi ipinkathari-wenterer apaani ikaatzzi isheninkata-wakahaeyani, eero itsiwakanta roota-mento David Aapatziyaweniki, tema rootaki nampitsi nashitakari jempe ojeekakotaki nowaero.’ ”

<sup>40</sup> Rootaki kantakaan-tzirori, ikowantari Salomón rowamayiri Jeroboam. Roo kanteencha shiyaka Jeroboam ikinaki Apitantoniki jempe ipinkatharitzzi Sisac. Ari ijeekakiri janta roojatzi ikamantaari Salomón.

<sup>42</sup> Iroka okaatzzi ipinkathari-wentakiri Salomón maawoeni Israel-paeni nampitsiki Aapatziyaweni okaatzzi 40 ojarentsi.

<sup>43</sup> Ikanta imakoryaahae rirori, ikiteetakiri inampiiteki ashitaririni, David. Ipoyaatarer ipinkatharitee itomi, iitachari Roboam.†

## 12

### *Riyaayitaki nampitsiki-paeni ipinkatharitzzi*

† 11:43 makoryaaki = maaki = jatashirenkae ijeekira ishire icharini-paeni

1 Jataki Roboam janta Shempachaariniki, ari ithonka riyayitaki maawoeni isheninka-paeni rirori iwinkathari-tetyaari janta.

2 Yotzimaetaka Jeroboam itomi Nabat, ijeekakira rirori Apitantoniki ishiya-pithatari pinkathari Salomón, ari inampita-kawori janta.

3 Ari rotyaanteetaki kaemerini Jeroboam. Pokaki jempe ipiyotee-yakani maawoeni isheninka-paeni rirori. Ari rojampi-teetakiri Roboam, itomi pinkatharini Salomón, ikantee-tziri:

4 “Osheki imapero-takina rowashironkaa-waetana ashitzi-mirini. Nokoyi powatsinaryaa-koteena okaatzi ishintsiyitana romperatana. Aririka pimatakinawo, eeroka omperatee-nani.”

5 Rakanaki Roboam, ikantziri: “Pipiyanaki maawoeni eerokaete nosheninká. Aririka aw-ijaki mawa kiteejeri, ari nokoyi pipoki piñiina.” Piyeeya-nakani maawoeni isheninka-paeni.

6 Ikanta pinkathari Roboam, ikowaki ikaminayiri antari-pero-paeni inampinatari paerani Salomón, ipaapateni, eeniro rañaawita rirori. Ikantakiri: “¡Nosheninká! ¿Iitaka pikaminayinari eerokaete nokanteriri atziri-paeni?”

7 Ikanteeyini antari-pero-paeni: “Aririka poshiya-kotyaari jempe ikantayita romperatani pisheninka-paeni, aritaki pantenirimi ikowayitzi, ari pakakirimi kametha rojampi-takimira, ashi poyiromi pompera-teeyaarimi riroripaeni.”

8 Roo kanteencha Roboam, tee ikemijantaritzi antaripero-paeni ikaminaa-witakari. Riitaki ikowakiri ikaminayiri ewankari-paeni ikaatzi

ikimotee-yakini paerani, jempe itzimi inampinayitari rirori.

<sup>9</sup> Rojampi-yitakiri, ikantziri: “¿Litaka pikamineenari eeroka-paeni nokanteriri asheninka-paeni ikantakina: ‘Powatsinaryaa-koteena okaatzi rompera-waetakina paerani ashitzi-mirini.’?”

<sup>10</sup> Rakanaki ewankaripaeni ikaatzi paerani Roboam roemonkae-yakani, ikantzi: “Iroka pikanteri pakiri asheninka-paeni kantzimiri: ‘Imapero-takina ashitzimiri rompera-waetakina paerani.’ Pikanteri eeroka: ‘Ishintsiyitakimi paerani ashitanarini rompera-tzimi, naaka maperotemini nompera-teemi.\*”

<sup>11</sup> Imapero-takimi ashitanarini ikema-tena-takaemi, eekiro nokema-tena-takaa-tyeemi naaka. Ipajawae-tanta-kimiri ashitanarini owathaki-rontsi, rooma naaka nopajatan-teemiro opatzitha kotsirotonki.’”†

<sup>12</sup> Okanta awijaki mawa kiteejeri piyaa Jeroboam itsipataari maawoeni isheninka-paeni jempe ijeeki pinkathari Roboam, tema aritaki ikantzi-takari chapinki, ikantakiri: “Aririka awijaki mawa kiteejeri, pipiye piñeena.”

<sup>13</sup> Roo kanteencha, temaeta raki kameetha Roboam itomi pinkatharini Salomón, ikowakowitariri isheninka-paeni, tee ikemijantziri ikaminaa-witakariri antari-pero-paeni.

---

\* **12:10** Ishintsiyitakimi paerani ashitanarini rompera-tzimi, naaka maperoteemini nompera-temi = Iroka ewonki-tatsiri nakoe-mpeki awijiro antawotzi ithaki ashitanarini. † **12:11** nopajatan-teemiro opatzitha kotsirotonki = nopajatan-teemiri kitoniro (tema kitoniro iiteetziro paerani opatzitha kotsirotonki)

14 Rakanta-shitakari okaatzi ikaminaa-kiriri ewankari-paeni, ikantakiri: “Imapero-takimi ashitanari ikema-tena-takaemi, eekiro nokema-tena-takaa-tyeemi naaka. Ipajawae-tantakimiri ashitanari owathaki-rontsi, rooma naaka nopajatan-teemiro opatzitha kotsirotongi.”

15 Tee raapatziyakotari pinkathari ikowakowitakariri isheninka-paeni, tema rootaki ikowakiri Tajorentsi awije omonkaa-tantyaari ikantzi-takari Jeroboam, itomi Nabat, ikamantakiriri Ahías Makoryeeroni-jatzi.

16 Ikanta maawoeni Israel-paeni, iñaakiri pinkathari teera raapatziyakotari, rakanakiri, ikantziri:

Tee nosheninka-perotari naakaete pipaapateni David.

Eero naakakotzimiro pikaateeyini icharini-tzimi itomi Isaí.

Eekiro ikantee-yanaki-tziini:

¡Tema aaka israel-paeni, jame apiye apankothaanteki-paeni!

¡Riima isheninka-paeni pinkatharini David, ipinkatha-wenta-wakaeyaa ikaatzi isheninkata-wakaa rirori!

Ari ipiyeeya-nakani Israel-paeni ipankothaanteki-paeni.

17 Rootaki ipinkathari-wentan-tariri Roboam isheninka-paeni Israel-paeni ikaatzi nampitawori iipatsiteki Judá-paeni.

18 Ari rotyaanta-witakari pinkathari Roboam inampina, Adoram, ikowakoteri isheninka-paeni rashita-kaariri iwinkatharite. Ishitowanaki maawoeni Israel-paeni rowamaan-takari mapi.

Ari rotetanakari intsipaete pinkathari Roboam ishiyako-mentoki, shiyanaka Aapatziyaweniki.

<sup>19</sup> Ari okantakari rookawenta-wakaan-takari Israel-paeni, tee itsipatee-yaari ikaatzi icharini-yitari pinkatharini David roojatzi nimaeka.

<sup>20</sup> Ikanta ikemaki itsipa isheninka-paeni Israel-paeni, ikanteetzi: “Piyaa Jeroboam.” Ikaemakaan-takiri ipoki jempe ipiyotaka maawoeni isheninka-paeni. Ari rowakiri ipinkathari-wenteeri maawoeni isheninka Israel-paeni. Teera ipinkatha-wenteeri itsipa ikaateeyini isheninkata-wakahaeyani icharini-yitari David, apaniroeni ijeekawaetzi Judá-paeni.

<sup>21</sup> Ikanta rareetaka Roboam Aapatziyaweniki ipiyota-paakiri Judá-paeni eejatzi Benjamín-paeni, osheki-perori ikaateeyini rowayirite riyoshii-takiri. Ikoyi rowayiri-tyaari itsipa isheninka-paeni Israel-paeni, imatantee-yaaworimi Roboam, itomi Salomón ipinkathari-wenteeri maawoeni isheninka-paeni.‡

<sup>22</sup> Roo kanteencha, iñaanatakiri Tajorentsi itomyaayi iitachari Semaías, ikantakiri:

<sup>23</sup> “Pikenkitha-waeta-kaeri Roboam, itomi pinkatharini Salomón, iwinkatharite Judá-paeni eejatzi Benjamín-paeni. Pimatzi-tyaari pikamanteri maawoeni nampitawori janta, pikanteri:

<sup>24</sup> ‘Iroka ikantzi Tajorentsi: Tee okameethatzi piyaate powayirita-wakaeyaa pikaatzi pisheninkata-wakahaeyani eeroka Israel-paeni. Pipiyi maawoeni pipanko-thaanteki, tema rootaki

---

‡ **12:21** osheki-perori = 180,000 owayiri

nantawaeri naaka.’” Ikanta ikemaeya-kironi ñaantsi ikantziriri Tajorentsi, piyayitanaka ipanko-thaanteki-paeni, imatakiro jempe ikantakiri Tajorentsi.

<sup>25</sup> Rapiiteero Jeroboam inampitaawo nampitsi Shempachaariki jeekatsiri tonkaariki iipatsiteki Efraín-paeni. Ari inampitaawori rirori. Ikanta paata rookaneero inampiwitakawo Shempachaariki, jatee, inampitaawo nampitsiki Tajorentsi-pooni.

<sup>26</sup> Ari ikenkishiryaaanaka Jeroboam, ikantzi: “Kimitaka aritaki rapiiteero ipinkathari-wenteena Roboam, icharini pinkatharini David,

<sup>27</sup> tema roojatzi riyaaata-piinteeyini Aapatziyaweniki nosheninka-paeni itayiri ratsipe-takaanii itajorentsi-pankoteki Tajorentsi, kimitaka aritaki ineshironka-takiri Roboam, pinkathari-tatsiri iipatsiteki Judá-paeni. Aamaakya aritaki rowamaa-kaantakina naaka, ipiyashi-teeri Roboam iwinkatharite Judá-paeni.”

<sup>28</sup> Ari raminaki pinkathari itzimirika kamineerini, rowetsika-kaantaki apite roshiyakaawo ewonkiri waaka riyoshiita ooro, ikantakiri maawoeni isheninka: “¡Nosheninká Israel-paeni! Aritapaaki pipiyapiyataka Aapatziyaweniki. Irika pitajorentsi-tetee-yaari jaka, riitaki amaemiri pijeeka-witaka paerani Apitantoniki.”

<sup>29</sup> Rowaki apaani roshiyakaawo waaka Tajorentsi-pankoniki, riima itsipa rowakiri iipatsiteki Dan-paeni.

<sup>30</sup> Rootaki ikaaripero-waetan-tyaari Israel-paeni, riyaaayitee Tajorentsi-pankoniki eejatzi

iipatsiteki Dan-paeni ipinkatha-teeri roshiya-kaawo ewonkiri waaka.

<sup>31</sup> Rowetsika-kaanta-yitaki eejatzi tonkaariki iyaapapankote. Riyoshii-yitaki isheninka rompera-tajorentsi-tyaari, kaarimaeta isheninka-paeni Leví-paeni.

## 15

<sup>9</sup> Tema awijaki osheki ojarentsi ipinkathari-wentakiri Jeroboam maawoeni itsipa isheninka-paeni Israel-paeni. Riima isheninka-paeni Judá-paeni raminee riroripaeni itsipa pinkathari-wenteerini, iitachari Asa.

## 16

<sup>23</sup> Tema okaataki 31 ojarentsi ipinkatharitzi rirori Asa iipatsiteki Judá-paeni. Aripaete retanakawo rirori Omri ipinkathari-wentziri itsipa isheninka-paeni Israel-paeni. Okaatzi 12 ojarentsi ipinkatharitaki. Rooma janta nampit-siki Aakameetha-weniki ipinkatharitaki okaatzi 6 ojarentsi.

<sup>24</sup> Ramanantakiro Omri iipatsite Oshitekii-tonijatzi, ikaatzi apikithote koriki opinatakari. Ari rowetsikakiri inampi iitakiro Oshitekii-toni, tema rootake owaetakaan-tzirori iwaero ashitawori iipatsite paerani iitachari Oshiteki, ikantee-tziriniñaaniki rirori 'Semer'.\*

<sup>25</sup> Tee inimotziri Tajorentsi okaatzi rantziri pinkathari Omri. Omaperotaka ikaariperotaki rawijakiri ikaariperotaki etakawori paerani ipinkatharitzi.

---

\* **16:24** apikithote koriki opinatakari = apite talento = 66 kilos

<sup>26</sup> Roshiya-kotaari ikaariperotaki Jeroboam itomi Nabat, tema ikaaripero-takaakiri eejatzi maawoeni isheninka-paeni Israel-paeni, rowatsimaakiri Itajorentsita Israel iñaakiri ipinkatha-waetziri oshiyakaa-wontsi.

<sup>28</sup> Ikanta imakoryahae rirori Omri, ikiteetakiri Oshitekii-toniki. Ipoayaataari ipinkatharitee Acab, itomi rirori.†

<sup>30</sup> Tema okaatzi 22 ojarentsi ipinkathari-wentakiri Acab isheninka-paeni Israel-paeni janta Oshitekii-toniki. Teemaeta inimoritzi Tajorentsi ipinkathari-witaka Acab itomi Omri, omaperotaka ikaariperotaki, rawijanakiri ikaatzi etakawori paerani ipinkatharitzi.

<sup>31</sup> Tee rookiro rantayi-tziro kaari-perori roshiya-kotaari pinkatharini Jeroboam, itomi Nabat, tema iinantakawo Jezabel, rishinto pinkathari-tatsiri Shimaaki, iiteetziri “Itsipaminthari Inkañaaweri”. Tema riyataki paerani Jeroboam, ipinkatha-waetakiri tajorentsi-niro Inkañaaweri.

<sup>32</sup> Rowetsika-kaantaki taapooki-mentotsi janta Oshitekii-toniki, rowetsika-kaantzitaka iyaapapankote jempe itaawenteeteri tajorentsi-niro Inkañaaweri.

<sup>33</sup> Imatakiro eejatzi pinkathari Acab rowetsika-kaantaki oshiyakaawo tajorentsi-niro Inkaariwero, rootaki rowatsimaa-pero-tantakariri Itajorentsita Israel, tema rawijanakiri etayita-kawori paerani ipinkathari-yitzi rowatsimaeri Tajorentsi.

---

† **16:28** imakoryahae = imahae = jatashiren-katee ijeekira ishire iwaejatzite-paeni



# 17

<sup>1</sup> Ikanta Elías Inimo-weni-jatzi poñaachari Wakaniki, ikenkitha-waeta-kaakiri pinkathari Acab, ikantziri: “¡Pinkatharí! Kyaaripero iroka nokantemiri, tema añaaitsi Itajorentsise Israel, riitaki omperatanari naaka. Ari awijaki ojarentsi-paeni ero oparyahae inkani, ero iñeete eepichokiini itsini ompokiro roojatzi nokantan-teeyaari naaka: ‘Oparyahae.’”

<sup>2</sup> Ari iñaanata-kiriri Tajorentsi rirori Elías, ikantziri:

<sup>3</sup> “¡Elías! Pishiya, pikinaki ishitowa-piintzira ooryaa. Pomañaa nijaateniki Chekaawoniki, jeekatsiri intatsikiro Pareenkaariniki.

<sup>4</sup> Rootaki pimiriteri nijaateni. Ari nokanta-kaakyaari tsiirotyonkiniro rayimiro poyaari janta.”\*

<sup>5</sup> Imatakiro Elías ikantakiriri Tajorentsi, jataki, ijeekaki nijaateniki Chekaawoniki jeekatsiri intatsikiro Pareenkaariniki.

<sup>6</sup> Pokatsi tsiirotyonkiniro raminiri wathatsi roy-aari eejatzi ratantyaariri. Raminiri okitejeetyaamane eejatzi tsirenii-teeni. Rootaki ririri nijaateni.†

<sup>7</sup> Okanta awijaki jempe okaatzi kitejeri, piryaatanaki nijaateni, tema tee iñahaeteero opariyee inkani kepatsiki.

<sup>8</sup> Opoñaashita iñaanateeri Tajorentsi irika Elías, ikanteeri:

---

\* **17:4** tsiirotyonkiniro = cuervos † **17:6** ratantyaariri = pan

9 “Piyaate Iwyaariniki otsipa-nampitari Shimaa, aritaki pijeekiri janta. Tema ari nokanta-kaakyaawo kinankawo tsinani opimi poyaari.”

10 Jataki Elías Iwyaariniki. Ikanta rareetzi-mataka nampitsiki, itonkiyo-takawo tsinani kinankawo aawaetzi incheempiki. Ikaemakotapaakiro, ikantziro: “¡Ayompawo! Nokoyi pipakotena eepichokiini nijaa nirawakiita.”

11 Rooteentsi iyaatanaki ayiniri imiri, rapiitanakiro, ikantziro: “¡Pamaki eejatzi eepichokiini noyaari!”‡

12 Akanakiri roori, okantziro: “¡Kyaaripero nokantemi, tema añaatsi Pitajorentsise, tekatsi ratanteetari nopimiri! Apatziro otzimi eepañekiini pankirentsi-pane chomoki, eejatzi yeenkantsi eenitatsi eechaakiini. Rootaki naantari eepichokiini incheempiki nonkotsitiro nakiyoteri notyomi, aririka nothonkakiro, ari noyaawentyaa ayina notashe.”§

13 Ikantzi Elías: “Eero pithaawa-shita. Piyaate pimatero pikantakiri. Roo kanteencha naaka petawakyaawo pitashi-tenawo, pamakinawo nowawakyaawo. Opoñaashitya pimpoete pitashite pashi eeroka pakiyoteriri pitomi.

14 Tema ikantakina Tajorentsi, Itajorentsise Israel, eero othonka pankirentsi-pane eejatzi yeenkantsi, roojatzi rowaryaan-teeyaawori Tajorentsi inkani kepatsiki.”

15 Tema omatakiro kinankawo ikantakirori Elías. Osheki kitejeri awijeentsi tee okoetyeeyaa owanawo otsipatakari Elías eejatzi otomi.

---

‡ 17:11 noyaariri = pan § 17:12 ratanteetari = pan

16 Tee othonkyaa pankirentsi-pane ochomoniki eejatzi ikitaka yeenkantsi, tema monkaataka iñaani Tajorentsi ikantakiriri Elías.

17 Okanta paata romapoka-shitaka imantsiyataki otomi kinankawo, maperotaka, tee omatanaa rañeenka-tanee.

18 Oñaanata-nakiri kinankawo irika Elías, okantziri: “¡Itomyaayi Tajorentsi! ¿Iitaka pipokashi-tantanari? ¿Rooma pipokantari pikenkishire-takaenawo nowaariperonka ikamantyaari notyomi?”

19 Ari rakanakiro Elías, ikantziro: “Pamakinari jaka pitomi.” Raawakiri Elías othomaakiri riniro, rateeta-kaanakiri imaapiintzira romaryaa-paakiri imaamentoki.

20 Icheraanaki Elías, ikantzi: “¡Tajorentsi! ¡Ashitanari! ¿Pimatzi-tyaawoma powashironkayiro kinankawo nomayimotziri powamayitero otomi?”

21 Tema mawa rapiitakiro Elías rowanki-shipanee-takari eentsi. Rapiita-nakiro icheraanaki, ikantzi: “¡Tajorentsi! ¡Ashitanari! Poepiya-shire-teeri eentsi.”

22 Ikemakiri Tajorentsi ikantakiriri Elías, roepiya-shire-teeri eentsi, añaanee.

23 Ithomaa-neeri, rayiita-kaaneeri jaawiki, ipapaero ashitariri, ikantziro: “Irika peentsite, añaahae.”

24 Okantzi tsinani: “Ari niyotzimi nimaeka eeroka itomyaayi Tajorentsi, tema omaperotatyaa iñaani Tajorentsi okaatzi piñaawae-tziri eeroka.”

# 18

<sup>1</sup> Tema ojamanitaki, awijaki okaatzi mawa ojarentsi, rapiiteero Tajorentsi iñaanateeri Elías, ikanteeri: “Piyaate, piñiiri pinkathari Acab, tema rootaatsi nowaryahaero inkani irenkaeroni kepatsi.”

<sup>2</sup> Jataki Elías iñiiri pinkathari Acab. Tema anta-woete okantaka tashetsi Oshitekii-toniki.

<sup>3</sup> Ikaemakiri Acab inampina iitachari Abdías, tema imapero-tatziiro rirori ipinkatha-tziri Tajorentsi.

<sup>4</sup> Tema owamaakaan-takiri paerani Jezabel Kamantan-taniri-paeni, irika Abdías riitaki omanakiriri impeetamooki ikaatzi 100 Kamantan-taniri, rinashitakari ikaatzi 50 apichonchoete ipiyotakiri rirori Kamantan-taniri, ari ipiriri rowanawo eejatzi imiri.\*

<sup>5</sup> Ikenkitha-waeta-kaakiri Acab irika Abdías, ikantakiri: “Jame anashitero maawoeni nampitsi amini jempe owaapathata, amini eejatzi nijaateni jempe oshooki katawoshi rañaant-yaari apira-paeni ikyaakoetari. Eerorika añaashita, ari ithonka-kyaa ikami apira-paeni.”†

<sup>6</sup> Tema ikinanaki Acab otsipaki awotsi, eejatzi Abdías ikinitanaka rirori otsipaki awotsi tekatsi itsipata-nakyaa.

<sup>7</sup> Ikanta riyaaatanaki Abdías awotsiki, itonkiyotakari Elías. Tema riyotawaeri, rotziwerowashita-waari, ikantziri: “¿Tema eeroka Elías?”

<sup>8</sup> Rakanaki Elías, ikantzi: “Naakataki. Pipiyanaki, pikanteri piwinkatharite: ‘Noñahaeri

---

\* 18:4 rowanawo = pan † 18:5 apira-paeni ikyaakoetari = amorapaye = caballos, mulas

Elías.’ ”

<sup>9</sup> Ikantzi Abdías: “¿Eenitatsima nantani potyaantan-tanari nokamanteri pinkathari Acab rowamaan-tenari?”

<sup>10</sup> ¡Kyaaripero iroka nokantemiri, tema añaaatsi Pitajorentsita! Osheki ithotyaako-takaan-takimi pinkathari Acab maawoeni nampitsiki. Ikaatzi kantatsiri: “Tee noñiiri,’ ishintsiyitziri ikantziri: ‘Pikanta-perotena terika piñiiri!’

<sup>11</sup> Eekiro pikanta-tyaana eeroka nimaeka: ‘Piyaate pikamanteri piwinkatharite, pikanteri: “Noñahaeri Elías.” ’

<sup>12</sup> Kimitaka aririka niyaatanaki, aaneemi ishiri Tajorentsi, eero niyotzi jempe pijeeki. Aririka nokaman-tawita-kyaari pinkathari Acab, eerorika iñaashi-tzimi rirori, aritaki rowamaakina. Tema naaka, ashi noyiro nopinkatha-tziri Tajorentsi owakira newankari-tapaaki.

<sup>13</sup> ¿Tema ikamantee-tzimiokaatzi nantakiri owamaakaan-tantariri Jezabel Kamantan-taniri-paeni? Tema nomanaki impeetamooki ikaatzi 100. Ninashitaka ikaatzi 50 apichonchoete ipiyotaka rirori Kamantan-taniri, ari nopiriri rowanawo eejatzi imiri.‡

<sup>14</sup> Eekiro pikanta-tyaana eeroka nimaeka: ‘Piyaate pikamanteri piwinkatharite, pikanteri: “Noñahaeri Elías.” ’ ¿Pikowatziima rowamayina?”

<sup>15</sup> Ikantzi Elías: “¡Kyaari-pero iroka nokantemiri, tema añaaatsi Tajorentsi Ñaaperori omperatanari naaka. Nimaeka niyaate noñiiri Acab!”

<sup>16</sup> Piyaawo Abdías ithotyaako-taateri pinkathari Acab, ikamantakiri. Jatanaki rirori Acab itonkiyo-

---

‡ 18:13 rowanawo = pan

tyaari Elías.

<sup>17</sup> Ikanta iñaawaeri, ikantawakiri: “¿Eerokama oñaashirenkayitakiriri asheninka-paeni Israel-paeni?”

<sup>18</sup> Ikantzi Elías: “Teera naaka ñaashirenkirini, Tema eeroka pitsipatakari isheninka-paeni piwaejatziteni, okantakaawo pipakahaero ikantakaantani Tajorentsi, pipinkatha-waeta-shitakari roshiya-kaawo Inkañaaweri-paeni.

<sup>19</sup> Pikaema-kanteri maawoeni asheninka-paeni Israel-paeni ipiyotee-yaani Owaantsii-toniki. Pikaemiri janta iñaawyyaa-takaani Inkañaaweri ikaate 450, pikaemiri oñaawyyaa-takaani Inkaariweri ikaate 400, eejatzi ikaateeyini akiyota-piintzirori Jezabel.”

<sup>20</sup> Ikaemakaan-takiri Acab maawoeni isheninka-paeni Israel-paeni, ipiyotakiri maawoeni ñaawyyaa-waetaniri-paeni Owaantsii-toniki.

<sup>21</sup> Ari ipokakiri rirori Elías jempe ipiyotaka isheninka-paeni, ikantapaakiri: “¿Jempema okaateka pipakahaero pipithopitho-waetaka okantakaemi otzimi apite pikenkishiryaani? Riirika riroperori Tajorentsi pikemijanteri, pimatero. Riirika Inkañaaweri pikemijanteri rirori, pimatero.” Ari imaeritee-yakini isheninka-paeni tekatsi akatsini.

<sup>22</sup> Eekiro iñaanata-tziiri Elías isheninka-paeni, ikantziri: “Apaani nokanta naaka iyamanta-nirite Tajorentsi, riima Inkañaaweri ikaatzi 450 iñaawyyaa-tanirite rirori.

<sup>23</sup> Pamaeyini jaka apite ipireetari. Riyoshi-itaki ñaawyaripaeni apaani ipireetari ikoyiri rirori,

itopitheeri-kitakiri, rowanki-takiri itsimaki, eero itaantzi-maetari paamari. Ari nokimitakiri naaka itsipa ipireetari, nowanki-takiri tsitsiki, eero no-taantzimaetari eejatzi paamari. §

<sup>24</sup> Opoñaashita pikowakoteri pitajorentsipaeni eerokaete, pipaeri iwaero. Rooma naaka nopaeri iwaero Notajorentsipaeni. Itzimirika Tajorentsipaeni kematsini, owayiiteroni paamari, riitaki maperotzirori Itajorentsipaeni.” Ikanteeyini maawoeni Israel-paeni: “¡Ariwé!”

<sup>25</sup> Ikantanakiri Elías iñaawya-takaani Inkañaaweri: “Poyoyaantya eeroka irika ipireetari, petyaari powamayiri, tema osheki pikaateeyini. Pikowakoteri pitajorentsipaeni pipaeri iwaero, eeromaeta pitaantari paamari.”

<sup>26</sup> Imatakiro ikantakiriri, raakiri ipireetari, rowamaakiri. Retanakawo okitejetyaa-manaki, tampatzika-takotaki ikowako-witari itajorentsipaeni Inkañaaweri, ikantziri: “¡Inkañaaweri, pakina!” Tekatsi akirini. Eekiro imitaawi-teeya-tyaani rinki-rinki-teeyironi rowetsikakiri itaapookimento.

<sup>27</sup> Tampatzika-takotaki, osheki ishirontawentari Elías irikapaeni, ikantziri: “Pishintsiteri pikaemiri pitajorentsipaeni. Aamaashityaa eenitatsirika rantziri, riyaatatzii rareetan-tawaeta. Powakireeri aamaashityaa imaatzirika.”

<sup>28</sup> Eekiro ikaemae-yatziini, ikijawaa-waewitakawo iyotsiraa-nikite, rowathaa-waetakawo

---

§ 18:23 ipireetari = waaka = buey

thoyempi-thowa-yitatsiri, oshitowa-yitaki riraa, aritaki okanta rametee-yarini riroripaeni.

<sup>29</sup> Rooteentsi imonkaatyaa ooryaa okaatzi itaanta-piintariri rirori ratsipe-takaani, eekiro ishintsi-witeeya-tyaani ikaemaeyini, teemaeta rakaetziniri ramanani. Tekatsi akerini, tekatsi kemirini eejatzi.

<sup>30</sup> Ikaemanakiri Elías maawoeni isheninka-paeni, ikantziri: “Pipokaeyini maawoeni jaka.” Pokaeya-paakini isheninka-paeni. Ari rowetsikaeri Elías itaapooki-mento Tajorentsi itzimpooki-teetakiri paerani.

<sup>31</sup> Raaki mapipaeni okaatzi 12. Ikaatzira paerani eejatzi itomi-paeni Jacob 12. Tema riijatzi Jacob ikantakiri paerani Tajorentsi, ikantziri: “Israel piiteeyaa.”

<sup>32</sup> Ipewiryahaero mapipaeni rowetsikae itaapooki-mento Tajorentsi, antawo ikiya-thapi-takiro, kantacha ipankiteetemi osheki okithoki pankirentsi.\*

<sup>33</sup> Ipiyotakiro tsitsi, itowatha-yitakiri ipireetari, rowanki-takiri tsitsiki.

<sup>34</sup> Ikantzi Elías: “Pamakiro antawo 4 chomo owantakari nijaa, pijeetero taapoki-mentotsi eejatzi tsitsi.” Eekiro ikantatzii Elías: “Papiitero pijeetero.” Rapiitziro ikantzi: “Papiiteero pijeetero.” Imateetakiro okaatzi ikantakiri Elías.

<sup>35</sup> Jaa-paaka nijaa ikiya-thapi-teetakirowa taapooki-mentotsi, shiyaata-paaka nijaa.

---

\* **18:32** Kantako-tachari jaka “osheki okithoki pankirentsi” roojatzi oshiyawori akante apite antawo rowantee-tawori okithoki pankirentsi ipankii-tziri. Oshiyawo eejatzi ikanteetzi okaate 20 litro.



<sup>36</sup> Tema monkaata-paaka ooryaa okaatzi itaapiintziri ipira taapooki-mentotsiki, pokanaki Elías. Icheraa-paaki, ikantzi: “¡Tajorentsi! Itajorentsite Abraham, Isaac eejatzi Israel. Pimatero nokowako-tzimiri, rootaki riyotan-teetyaari eeroka Itajorentsite Israel-paeni, naakataki eejatzi pomperatani. Okaatzi nantziri naaka, eerokataki omperatanari nantemiro.

<sup>37</sup> Pimatero Tajorentsi, pimaténawo nokowako-tzimiri. Rootaki riyotan-tyaari atziri-paeni eerokataki Tajorentsi, eeroka kaema-shire-yitziriri ikemijanteemi.”

<sup>38</sup> Omapoka-shitanaka ookatha-tanaka, otaa-paakiri wathatsi, tsitsi, mapi, paapane, maawoeni, paamatanaki eejatzi nijaa jaapae-chari ikiya-thapi-teetakirowa.†

<sup>39</sup> Ikanta iñaakiro maawoeni Israel-paeni opaa-matanaki, oeyotanaka, roojatzi kepatsiki, ikan-teeyini: “¡Tajorentsi irikawé! ¡Riitaki Tajorentsi!”

<sup>40</sup> Ari ikantzi Elías: “Poteeyiri iñaawyaatanirite-paeni Inkañaaweri. Tekatsi apaani shiyatsini.” Ari roteeyee-tanakiri maawoeni, raanakiri Elías nijaateniki Tzipyaariki, ithatyaakiri ikentsiki maawoeni.

<sup>41</sup> Ari ikenkitha-waeta-kaakiri Elías pinkathari Acab, ikantziri: “Piyaate pipankoki, powapaeyaa, pirapae eejatzi pimir. Tema poema-tapaaki antawo inkani.”

<sup>42</sup> Ari itonkaanaki eepichokiini pinkathari Acab, owawaetapaaka, riraki eejatzi imiri. Ari itonkaa-pero-tanaki rirori Elías otzishi-menthaki

---

† **18:38** ookatha-tanaka = iwaamarite Tajorentsi okinapaaki jenoki inkiteki

Owaantsii-toniki, jeeka-paaki roeyota-paaka janta, rontsiroka-kaakawo ipoo iyeretoki.

<sup>43</sup> Ikantziri romperatani: “Pikatziya-neente jeñokiini, pamini inkaari-kinta.” Jatanaki, raminaki inkaariki, ikantzi: “Tekatsi noñii.” Eekiro ishintsi-tatziiri Elías, ikantziri: “Papiipiintero pamini, okaate 7 papiipiintero pamini.”

<sup>44</sup> Rootaki 7-tatsiri ipiya-piyataka romperatani, ikantziri: “Noñaaki inkaari-kinta oryaani menkori, oshiyawo akotsi.” Ikantzi Elías: “Piyaate ijeekira pinkathari Acab pikanteri: ‘Paaneero pishiyako-mento, tekira oparya-paakiita inkani.’”

<sup>45</sup> Ari otsireni-tanaki inkite, antawo otampyaa-tanaki, paryapaaki antawo inkani. Otetanaka Acab ishiyako-mentoki, jataki Panki-tajorentsi-niki.

<sup>46</sup> Riima Elías, ikantakaakari Tajorentsi otzimi ishintsinka, roojo-thaki-tanakawo iithaari. Ishiyana-kityaa riyaaatanaki, riitaki etakawori rareetaka Panki-tajorentsi-niki tekiraata rareetyaata rirori Acab.

**Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur  
del Perú**  
**The Holy Bible in the South Ucayali Ashéninka language  
of Peru**

**Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur del Perú**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka Ucayali del Sur (Ashéninka, South Ucayali)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

db14e188-438b-52a5-9541-56657c3fc3d9